

מנהיגי חינוך יקרים!

פרשת השבוע נפתחת במילים "ויצא יעקב..." יעקב אבינו יוצא למצוא את ייעודו, את מקומו האישי ואת תפקידו, את תרומתו לבניין ישראל.

בדרכו לחרן חולם יעקב חלום: "ויחלם והנה סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלהים עלים וירדים בו והנה ה' נצב עליו".

מהי מעלתו של יעקב כפי שהיא מתגלה בחלום שבו ה' ניצב עליו? החלום שחולם יעקב הוא חלום ללא פיתרון. לא נתבאר בתורה מה פירושו של תוכן החלום: מהו הסולם, ומה פירושו שהוא מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה; מי הם המלאכים, ומה הכוונה שהם עולים ויורדים.

הרמב"ם בפתיחה לספרו "מורה נבוכים" מבחין בין שני סוגים של משלים- משלים מדויקים ומשלים מליציים. במשל המדויק, לכל פרט במשל ישנה משמעות, ואילו המשלים המליציים מכוונים לרעיון כללי. כדוגמה למשל מדויק מביא הרמב"ם את חלום יעקב, שלכל פרט המופיע בו ישנה משמעות העומדת בפני עצמה. מלבד ריבוי הפנים הקיים בפרטי החלום עצמו, רבות מאוד הן דרכי הפירוש השונות שפירשו רבותינו את משמעותו הכוללת של חלום זה.

משמעות הסולם

הסולם הוא על טבעי, ראשו מגיע השמימה, אך רגליו נטועות בארץ. הסולם המוצב ארצה וראשו מגיע השמימה מורה על שתי בחינות שונות. מצד אחד מורה על כך שבארץ אפשר להקים בית אלוקים, אפשר שהתוכן האלוקי ירד לארץ, ומצד שני הסולם מראה שאפשר גם לטפס לשמים, אפשר לעלות, יש שער לשמים.

יעקב הוא הסולם, הוא איש שהקשר עם התוכן האלוקי חי בקרבו ללא הפסקה, ברור לו שהכל מאת ה'. יעקב קם בבוקר וקורא למקום בית אל, בית אלוקים. יעקב זוכה ליצור יצירה אנושית, בית מלא השראת שכינה, מלא דבר ה'. מצליח לבנות מסגרת, לעצב חיים, סדרים והרגלים. במשך עשרים שנה מתנהל יעקב באתגרים ובקשיים, אולם ראשו מגיע השמימה בכל עת ובכל שעה, בכל אותם שנים גידל וחינך שבטי י-ה, הניח בסיס רחב לאומה שכולה יודעת ה'.

משמעות הבטחת ה' בדרך

האברבנאל בפירושו מונה תשעה פירושים ומשמעויות שונות לחלום הסולם; שמונה שנאמרו על ידי רבותינו, ופירוש נוסף משלו. לדבריו, החלום אינו מנותק ממצבו של יעקב בשעה שהוא בורח מאחיו עשו והולך לחרן בגפו, בעירום ובחוסר כל. לעומת עבד אברהם שהלך להביא את שידוכו של יצחק עם עשרה גמלים וכל טוב אדונו, יעקב מגיע ללא דבר בידיו, ללא גמלים וללא רכוש, אבן משמשת לו כר למראשותיו, ועליו לעבוד שנים רבות כדי לקנות את נשותיו ולהתפרנס. יעקב חי בתחושה ובספק. אחרי שקיבל את הברכות במרמה, הוא אינו בטוח שאכן כל מה שהתברכו בו אבותיו, אברהם ויצחק, באמת מגיע לו. בליבו של יעקב מקנן החשש שמא כבר מתקיים "והיה כי תריד ופרקת עול". לכן הקב"ה מתגלה אל יעקב בחלום ואומר לו שהוא אינו צריך לדאוג משום שהברכות של אברהם ויצחק הם ברכותיו שלו.

ההשגחה העליונה מובילה את יעקב לחרן בחוסר כל מפני שיעקב צריך להתחיל הכול מהתחלה. אמנם במובן רב יעקב הוא ההמשך של האבות, אברהם ויצחק, אך במובן מסוים הוא סולל דרך חדשה לבדו. יעקב משתווה לאברהם ויצחק על ידי המשכת ברכותיהם, אך הוא העיקרי שבהם. הוא הד.נ.א של האומה, לכן אומרים חז"ל שיעקב אבינו לא מת- "מה זרעו בחיים – אף הוא בחיים".

כל הברכה שבאה לאברהם ויצחק באה בשביל יעקב, אך כל הברכה שלה זכו אינה שלימה, כל עוד מעורבים בתוכם ישמעאל, עשו ובני הפילגשים. בברכות של אברהם עדיין יש סיגים, וכך בברכות של יצחק. כשיעקב מתחיל את דרכו, עליו לברר עצמו ולהיטהר מן הסיגים הללו, לכן הוא נותר עירום וחוסר כול, ומתחיל את דרכו מהתחלה. רק כאשר יעקב אבינו מתברר ונפרד מעשו, מתחילה להיוולד ולהיבנות ממנו האומה הישראלית השלמה, בנין בית ישראל.

פנה זיוה. יעקב בחיר האבות

כאשר יעקב יוצא מבאר שבע ועוזב את יצחק אבינו, עוזבת יחד איתו הודה, זיוה והדרה של העיר. הוא הפאר של האומה הישראלית שמתחילה את בנייה. בעת החרישה (אברהם) ישנם אבנים שצריך לסקל מן השדה. בעת הזריעה (יצחק) ישנם קוצים ודרדרים שיש לשרש, ואילו שלב הקציר (יעקב) הוא התכלית, ובו יוצאים הפרות בטהרתם ובשלמותם.

יהי רצון שבעבודתנו החינוכית נזכה לחבר שמים וארץ, לחבר יחד שבטי ישראל, להניח בסיס רחב לקהילה שכולה יודעת את ה'. נזכור כי האתגרים שלפתיחנו הם שלב בברור ובבניה מחודשת של דרך חינוכית שבהמשכה בע"ה פירות טובים.